

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การสื่อสารเป็นทักษะทางภาษาที่สำคัญอย่างยิ่งในการดำเนินชีวิตในยุคนิวสสาร ข้อมูล เพส (Pace, 1992) ได้กล่าวไว้ว่า ภาษาเขียนเป็นสื่อสำคัญสำหรับการเรียนรู้ การเขียน คือ การสื่อสารอีกรูปแบบหนึ่งนอกจากการพูด การทำท่าทาง และการวาดภาพ การเขียนเป็นการแสดงออกถึงความคิดของผู้เขียน (Butler, 1991) เพื่อสื่อความหมายด้าน ข้อมูล เพื่อบันทึกความทรงจำ (Tway, 1984) การเขียนเป็นกระบวนการแสดงออกถึง ความรู้สึก ความต้องการ และความคิดเห็นโดยผ่านการสื่อสารด้วยระบบเครื่องหมาย อัน ได้แก่ ตัวอักษร สารสำคัญของ การสื่อสาร คือ ความหมายที่ผู้ส่งตั้งใจจะส่งมายังผู้รับ สมรรถภาพทางด้านการคิดและประสิทธิภาพของการสื่อสารจึงเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์กันและมีความสำคัญยิ่ง

โดยธรรมชาติเด็กจะสนใจขีดเขียน เราสามารถสังเกตความสนใจนี้ได้จากการที่ เด็กมักจะขีดเขียนเล่นตามสมุด หนังสือ และฝาผนังบ้าน (เพ็ญศิริ ชูติกุล, 2526) เดย์และ สเวทินเบอร์ก (Day and Swetenburg, 1978) กล่าวว่า เด็กสนใจขีดเขียนเพราะ เด็กมีบางอย่างที่ต้องการถ่ายทอดให้ผู้อื่นรับรู้ เด็กจะสังเกตธรรมชาติของการเขียนจาก ผู้ใหญ่อื่น ๆ ตัวที่ใช้การเขียนเพื่อสื่อสารและบันทึกความทรงจำ (Parkes and Smith, 1987) เช่น การบันทึก การจกรายการซื้อของ การเขียนประกาศ เป็นต้น กระบวนการ เรียนรู้การเขียนจึงเริ่มต้นตั้งแต่ที่บ้านก่อนที่เด็กจะไปโรงเรียน (Manning, Manning and Kamii, 1988; Shapiro and Doiron, 1987) ถ้าเด็กเข้าโรงเรียนและอยู่ใน สภาพแวดล้อมที่กระตุ้นและท้าทายต่อการใช้ภาษาเขียนเพื่อสื่อความหมายในสถานการณ์จริง เด็กจะตระหนักว่าสัญลักษณ์และตัวอักษรสามารถถ่ายทอดความคิดได้ และจะเรียนรู้การใช้ ประโยชน์ของการเขียนเพื่อสนองความมุ่งหมายที่หลากหลาย (Dailey, 1991) เมื่อเด็กรู้ว่า เขาสามารถเขียนเพื่อสื่อความหมายกับผู้อื่นได้ เด็กจะเกิดแรงจูงใจ (Fisher, 1991)

และภาคภูมิใจเด็กจะจำข้อความที่เขาต้องการถ่ายทอดได้แม่นยำ เพราะข้อความนั้นมีความหมายกับตัวเขาเอง (Day and Swetenburg, 1978) เด็กจะมีความกระตือรือร้นที่จะมีส่วนร่วมในการเขียน (Cornett and Blankenship, 1990) รักการเขียนมีความรับผิดชอบในการเรียนรู้ และการเรียนรู้ของเด็กจะเกิดจากการค้นพบด้วยตนเองมากกว่าการสอนจากครูโดยตรง เพราะเด็กได้รับการส่งเสริมการเขียนที่อิสระและได้รับการยอมรับ (Dailey, 1991) เมื่อเด็กสื่อสารด้วยการเขียนให้ผู้อื่นรับรู้ เด็กจะเริ่มเข้าใจว่าในการสื่อความหมายกับผู้อื่น เขาควรรักษาอักขรที่มีรูปและเสียงสอดคล้องกันในสายตาของผู้อื่น มิฉะนั้นสิ่งที่เขาเขียนจะไม่สื่อความหมาย จุดนี้เองเด็กจะพยายามจำแนกและจดจำรูปตัวอักษรที่เห็นรอบ ๆ ตัว (Brazee and Kristo, 1986) ทำให้การเขียนของเขาพัฒนาใกล้เคียงกับการเขียนของผู้ใหญ่มากขึ้น และเด็กจะมองตัวเองว่าเป็นนักเขียน เพราะเด็กได้รับการส่งเสริมให้เขียนและได้รับรางวัลในการเขียนจากที่สามารถสื่อความหมายกับผู้อื่นได้

อย่างไรก็ตามสภาพการจัดประสบการณ์ด้านอ่านเขียนภาษาไทยในปัจจุบัน ครูใช้ประโยชน์จากสิ่งที่เด็กเรียนรู้เกี่ยวกับการสื่อความหมายมาแล้วตามธรรมชาติเ็นอย่างมาก เพราะเด็กที่เริ่มเรียนหนังสือจะถูกมองว่ายังไม่มีความสามารถในการอ่านเขียน (พรรษานิธิเชียร และพรรษรัศมี เเงาธรรมสาร, 2534) แนวการจัดประสบการณ์ที่นิยมในปัจจุบันมี 2 แนว คือ แนวการจัดประสบการณ์แบบเตรียมความพร้อมและแนวการจัดประสบการณ์แบบให้เด็กจำตัวและสะกดคำ แนวการจัดประสบการณ์แบบเตรียมความพร้อม มักให้ความสำคัญแก่ทักษะการฟังและการพูด เพราะเชื่อว่าเด็กยังอ่านเขียนไม่ค่อยได้ จึงมีการกำหนดให้ฝึกความพร้อมในการฟังและพูดก่อน ในการเขียนนั้น ลักษณะของการฝึกความพร้อมจะให้นักเรียนฝึกกล้ามเนื้อมือและความสัมพันธ์ระหว่างมือกับตาด้วยการลากเส้นเสรี การลากเส้นตามรอย การลากเส้นตามแบบอย่าง การวาดภาพระบายสีและวิธีการจับดินสอ ดินสอสี (ราศี ทองสวัสดิ์, 2531) ในด้านพฤติกรรมการสอนนั้นครูอาจให้นักเรียนลอกแบบจากกระดานดำหรือลากเส้นตามจุดประจันสมุดแบบฝึกหัด ส่วนแนวการจัดประสบการณ์อีกแนวหนึ่งคือให้เด็กจำตัวและสะกดคำแบบเดียวกับที่เด็กเรียนในระดับประถมศึกษา เด็กจะถูกเร่งเรียนในหลาย ๆ เรื่องที่เขาไม่สนใจ โดยเฉพาะการเน้นให้เด็กฝึกฝน ทักษะจากการทำแบบฝึกหัดในกระดาษ ซึ่งเป็นวิธีที่ไม่เหมาะสมสำหรับเด็กอายุต่ำกว่า 6 ขวบอย่างยิ่ง (วรรณาท รักสกุลไทย, 2531) เพราะสภาพดังกล่าวจะทำให้เด็กเกิดความเครียด เพราะต้องเกร็งมือเมื่อจับดินสอ ท้อแท้ เพราะผิดหวังที่ไม่สามารถทำได้ตามความตั้งใจ ผลร้าย

ที่สุดคือ ทำให้เกิดทัศนคติที่ไม่ดี เช่น เด็กจะเกลียดการเขียน และอาจทำให้เด็กหยุดการแสวงหาความเชื่อมโยงระหว่างชีวิตประจำวันจริง ๆ ที่บ้านกับสิ่งที่เรียนในโรงเรียน เนื่องจากเด็กมองการเขียนนั้นขึ้นเรียนว่าไม่มีประโยชน์อะไรในชีวิต เด็กไม่อาจประยุกต์สิ่งที่เรียนนั้นขึ้นเรียนกับเหตุการณ์จริงในชีวิตประจำวันได้ (Kucer, 1991)

หรรษา นิลวิเชียร และพรพรรณศรี เกษธรรมสาร (2534) ได้กล่าวไว้ว่า โดยธรรมชาติเด็กไม่รอให้พร้อมจึงจะเขียน แต่เขียนทั้ง ๆ ที่ไม่พร้อม การสอนเขียนแก่เด็กเริ่มเรียนซึ่งเน้นการให้เด็กลอกแบบการเขียนที่ถูกต้องจากครูอย่างเข้มงวดกวดขัน โดยครูช่วยจับมือเด็กเขียนหรือให้เด็กคัดคำที่เขียนผิดให้ถูกเสียใหม่ซ้ำ ๆ กันนั้น เป็นการสอนเด็กโดยทางอ้อมว่า เด็กยังไม่มีความสามารถในการเขียนต้องรอให้โตเสียก่อนจึงจะเขียนได้ และทำให้กลัวการเขียนผิด ขาดความเชื่อมั่นในตนเอง ไม่กล้าลองเขียน บางคนถึงกับร้องไห้เมื่อเขียนผิด หรือปฏิเสธที่จะเขียนถ้ารู้สึกว่าการเขียนนั้นยากไปสำหรับตัวเอง เด็กขาดโอกาสคิดโดยอิสระเนื่องจากต้องคอยระวังปฏิบัติแต่ในสิ่งที่ถูกต้องตามรูปแบบอยู่เสมอ จะไม่กล้าคิดไม่กล้าเขียนและขาดโอกาสในการพัฒนาประสิทธิภาพการสื่อสารโดยปริยาย

กู๊ดแมน (Goodman, 1986) ผู้กำหนดมาตรฐานการสอนภาษาแบบธรรมชาติ (Whole Language) ซึ่งเป็นแนวการสอนภาษาที่สอดคล้องกับทฤษฎีสังคมจิตภาษาศาสตร์ (Socio-Psycholinguistics) คิดค้นแนวความคิดที่ว่า เด็กเรียนภาษาโดยการลอกเลียนแบบผู้ใหญ่ เขากล่าวว่าคนไม่ใช้ชนกแก้วที่เปล่งเสียงอย่างไม่รู้ความหมาย ภาษาของมนุษย์เป็นตัวแทนของความคิดของผู้ใช้ภาษาไม่ใช่แทนสิ่งที่คนอื่นพูดไว้ เรารวบรวมสัญลักษณ์อันได้แก่ เสียงในภาษาพูดและตัวอักษรในภาษาเขียนมาเป็นคำเพื่อใช้แทนสิ่งต่าง ๆ แทนความรู้สึกและความคิด เราใช้ภาษาโดยมีจุดประสงค์เพื่อการสื่อสาร นอกจากนี้เรายังใช้ภาษาเป็นเครื่องมือในการคิดและการเรียนรู้

การจัดประสบการณ์การเขียนร่วมกันจะมีกิจกรรมที่สนองความต้องการและความสนใจของเด็ก ๆ เด็กทุกคนไม่ต้องเรียนเขียนสิ่งที่เหมือนกันในเวลาเดียวกัน เด็กจะได้เรียนเขียนอย่างเป็นธรรมชาติเช่นเดียวกับการหัดพูด (Markowsky, 1987; Fountas and Hannigan, 1989) เพราะธรรมชาติการเขียนของเด็กกว่าเด็กจะเขียนได้ถูกต้องต้องผ่านความผิดพลาดแต่ละขั้นมา และความผิดพลาดนี้นับเป็นความก้าวหน้าในการเรียนของเด็ก ภาพและตัวอักษรขยุกขยิกที่เด็กเขียนจะได้รับการยอมรับว่ามีความสำคัญ (บัวบุชา, 2534) เช่นเดียวกับการสะกดคำของเด็ก ถ้าหากเด็กสะกดผิดหรือไม่ถูกต้อง ครูจะไม่รีบ

แก้ไขโดยทันทีว่าเด็กสะกดผิด เพราะจะทำให้เด็กเขียนน้อยลง ไม่ชอบการเขียน และเห็นว่า การเขียนเป็นเรื่องการทดสอบมากกว่าการถ่ายทอดความคิดที่เขาต้องการ (Dailey, 1991) ประสบการณ์การเขียนร่วมกันจะเปิดโอกาสให้เด็กเขียนเพื่อสื่อความหมายตามความสนใจและสมัครใจ เด็กจะเข้าใจกระบวนการเขียนในลักษณะต่าง ๆ (Morrow, 1989) เด็กจะไม่ถูกบังคับถ้าไม่ต้องการเรียนเขียน เพราะการบังคับทำให้เด็กเกิดทัศนคติที่ไม่ดีต่อการเรียนภาษา เกิดความเบื่อหน่ายคับข้องใจและเป็นการฝืนธรรมชาติการเรียนรู้การเขียนของเด็ก สภาพแวดล้อมและบรรยากาศในการเขียนร่วมกันจะเอื้อต่อการเรียนรู้และปฏิบัติจริง มีการเปิดโอกาสให้เด็กทำงานทั้งรายบุคคลเป็นกลุ่มใหญ่และกลุ่มย่อย มีการยึดเด็กเป็นศูนย์กลางตอบสนองความต้องการ ความสนใจ และสอดคล้องกับความสามารถของเด็กแต่ละคน ครูจะสนับสนุนการเรียนรู้ของเด็ก โดยจัดสภาพแวดล้อมที่สร้างประสบการณ์การใช้ภาษาเขียนให้แก่เด็ก เช่น หนังสือ นิตยสาร หนังสือพิมพ์รายวัน บ้ายจรรยาจร ตัวหนังสือบนจอโทรทัศน์ ฉลากสิ่งของ จดหมาย (หรรษา นิลวิเชียร, 2535) และครูเชิญชวนให้เด็กแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้อื่น (สุรศักดิ์ หลาบมาลา, 2533) ครูจะสร้างจุดมุ่งหมายที่มีความหมายสำหรับเด็ก ให้เด็กใช้การเขียนบอกครูเกี่ยวกับความรู้สึก เหตุการณ์ในชีวิตประจำวัน การขอความช่วยเหลือ (Goodman and Goodman, 1983) ครูจะมอบอำนาจให้เด็กในการเลือกสิ่งที่ต้องการอ่านเขียนและส่งเสริมให้เด็กถามคำถามและค้นหาคำตอบ (Goodman, 1992) การที่ครูสร้างสิ่งแวดล้อมที่หลากหลายด้วยจุดมุ่งหมายในการเขียน จะช่วยให้เด็กตระหนักว่าการเขียนเป็นกระบวนการธรรมชาติในการติดต่อสื่อสาร (Golden, 1980) ครูจะช่วยในสิ่งที่เด็กทำเองไม่ได้จริง ๆ จะกระตุ้นให้เด็กมีความกล้าเสี่ยงที่จะเขียน แม้รู้ว่าจะไม่สามารถเขียนได้ถูกเหมือนผู้ใหญ่ เพราะครูเน้นความสำคัญของความหมายมากกว่าความถูกต้องของตัวสะกด

จากการศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูลและผลงานวิจัยเกี่ยวกับการเขียนตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ ทำให้ผู้วิจัยเกิดคำถามว่าการสอนเด็กปฐมวัยไทยซึ่งไม่คุ้นเคยกับการคิดและเขียนไปพร้อม ๆ กัน ควรได้รับการส่งเสริมพัฒนาการในการสื่อความหมายด้วยภาษาเขียนด้วยวิธีใด จึงจะเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ การสอนให้เด็กสื่อความหมายด้วยภาษาเขียนแบบธรรมชาติจะช่วยให้เด็กพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนได้หรือไม่

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อสร้างชุดการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ร่วมกันตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ สำหรับชั้นเด็กอนุบาลปีที่ 3
2. เพื่อหาประสิทธิภาพชุดการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ร่วมกันตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ ในด้านการสร้างสัญลักษณ์ภาษาเขียน ทิศทางการเขียน วิธีถ่ายทอดความหมายของสัญลักษณ์ภาษาเขียน และความซับซ้อนของความหมาย ของเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 3

สมมติฐานการวิจัย

หรรษา นิลวิเชียร และพรพรรณศรี เก้าธรรมสาร (2534) ได้ศึกษาลักษณะการเขียนที่ปรากฏในเด็กเล็ก โดยการเก็บตัวอย่างการเขียนของเด็กนักเรียนชั้นอนุบาล 1 และอนุบาล 2 โรงเรียนอนุบาลปัตตานี และโรงเรียนเทศบาล 4 อำเภอเมือง จังหวัดปัตตานี ในปีการศึกษา 2534 จำนวน 193 คน โดยเก็บข้อมูลในช่วงเดือนกรกฎาคมถึงเดือนสิงหาคม 2534 ผลการวิจัยพบว่า เด็กมีความเข้าใจกฎของการเขียนต่าง ๆ และเข้าใจว่าการเขียนแตกต่างจากการวาดภาพ การเขียนของเด็กนั้นไม่ได้เป็นการเขียนที่เกิดขึ้นจากการลอกเลียนแบบ ถึงแม้ว่าเด็กจะเห็นแบบอย่างการเขียนของผู้ใหญ่ แต่เด็กจะสร้างกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ขึ้นมาเอง เด็กจะสร้างความรู้ในการเขียนด้วยตนเองโดยไม่ได้ลอกแบบทุกสิ่งทุกอย่างที่เหมือนการเขียนที่ถูกต้องของผู้ใหญ่

เกรส (Cress, 1989) ได้ศึกษาการตอบสนองของเด็กอนุบาลต่อการเขียนบันทึกทุกวัน โดยให้ตัวอย่างกับเด็ก 5 คน ที่เขียนบันทึกกับเพื่อนในมุมการเรียนรู้ในห้อง ครูจะเขียนตอบงานของเด็กแต่ละคนทุกวัน ผลการวิจัยพบว่า การเขียนบันทึกช่วยส่งเสริมให้เด็กเข้าใจได้ว่าการเขียนสามารถเป็นวิธีที่ใช้สื่อสารได้

เฟนนาศี (Fennacy, 1988) ได้ศึกษาวิธีการสอนและวิธีการรู้หนังสือในห้องเรียนอนุบาล 2 แบบ คือ ห้องแรกใช้หลักสูตรโดยที่ใช้แบบฝึกหัดที่เน้นด้านพยัญชนะ เสียง และคำ ห้องที่ 2 มีการใช้หลักสูตรตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ โดยปฏิบัติต่อเด็กเสมือนว่า เด็กเป็นนักอ่านและนักเขียน ผลการวิจัยพบว่าเด็กในห้องที่สอนภาษาแบบธรรมชาติ

มีความรู้ด้านการอ่านเขียนเพิ่มขึ้นมาก ได้มาใจที่จะเขียนโดยปราศจากความช่วยเหลือจาก
 ผู้ใหญ่ ตลอดจนมีการปรับปรุงและเรียบเรียงระหว่างการเรียนรู้บ่อยครั้ง

จากผลการวิจัยดังกล่าว ผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานของการวิจัยครั้งนี้ว่า

1. หลังการใช้ชุดการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ร่วมกันตามแนวการสอนภาษา
 แบบธรรมชาติ นักเรียนกลุ่มทดลองมี ผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนในด้านการสร้างสัญลักษณ์
 ภาษาเขียน ทิศทางการเขียน วิธีถ่ายทอดความหมายของสัญลักษณ์ภาษาเขียน และความ
 ชับซ้อนของความหมายสูงกว่ากลุ่มควบคุม
2. นักเรียนกลุ่มทดลองมี ผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนในด้านการสร้างสัญลักษณ์
 ภาษาเขียน ทิศทางการเขียน วิธีถ่ายทอดความหมายของสัญลักษณ์ภาษาเขียน และความ
 ชับซ้อนของความหมายหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ขอบเขตของการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในครั้งนี้ เป็นนักเรียนที่เรียนในชั้นอนุบาลปีที่ 3 โรงเรียน
 เกษมพิทยาแผนกอนุบาล เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการ
 ศึกษาเอกชน
2. ตัวแปรต้น คือ ชุดการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ร่วมกันตามแนวการสอนภาษา
 แบบธรรมชาติ ตัวแปรตาม คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเขียน ด้านการสร้างสัญลักษณ์ภาษาเขียน
 ทิศทางการเขียน วิธีถ่ายทอดความหมายของสัญลักษณ์ภาษาเขียน และความซับซ้อนของ
 ความหมาย
3. เนื้อหาในแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ร่วมกัน จำนวน 40 แผน เป็น
 เนื้อหาที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยยึดแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ ประกอบด้วยกิจกรรมเขียน
 ตามโอกาส และกิจกรรมเขียนเสรี
4. ระยะเวลาในการทดลอง 8 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 4 วัน รวมทั้งสิ้น 32 วัน

ข้อตกลงเบื้องต้น

1. งานวิจัยนี้จะไม่จำกัดเวลาที่เด็กใช้ในการเขียน แต่ให้ทำไปตามระดับความสามารถของแต่ละบุคคล
2. งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนตามความมุ่งหมายที่แท้จริงของเด็กแต่ละคน ผลงานเขียนจากกิจกรรมที่ต่างกันสามารถนำมาประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนได้ เนื่องจากเด็กใช้กระบวนการเขียนเดียวกัน
3. เนื่องจากภาษาเป็นเรื่องของกระบวนการซึ่งต้องใช้ทั้งทักษะการฟัง พูด อ่าน และเขียนอย่างสัมพันธ์กันทั้งหมด การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนจึงไม่เก็บข้อมูลเฉพาะจากผลงานการเขียนเท่านั้น แต่จะเก็บข้อมูลจากพฤติกรรมการพูดและการอ่านเกี่ยวกับสิ่งที่เขียนด้วย

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

ชุดการจัดประสบการณ์การเขียนร่วมกัน หมายถึง คู่มือครูและสื่อการเรียนการสอนที่ใช้สำหรับการจัดประสบการณ์การเขียนร่วมกัน ตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ สำหรับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 3 ภายในคู่มือประกอบด้วยส่วนสำคัญ 2 ส่วน ส่วนที่ 1 ได้แก่ บทนำซึ่งประกอบด้วย คำอธิบายพัฒนาการการเขียนของเด็ก แนวคิด หลักการ วัตถุประสงค์ของการจัดประสบการณ์การเขียนร่วมกัน วิธีสอนเขียน เทคนิคการสอนเขียน การจัดสภาพแวดล้อม สื่อและการประเมินผล ส่วนที่ 2 ได้แก่ แผนการจัดประสบการณ์การเขียนร่วมกัน ตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ ซึ่งประกอบด้วย แผนการจัดประสบการณ์การเขียนร่วมกัน สำหรับกิจกรรมเขียนตามโอกาส และกิจกรรมเขียนเสรี จำนวน 40 แผน สำหรับสอน 8 สัปดาห์

แนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ หมายถึง แนวการจัดการเรียนการสอนที่เป็นพื้นฐานของการจัดประสบการณ์การเขียนร่วมกัน ซึ่งพัฒนามาจากทฤษฎีว่าด้วยระบบของภาษา ที่เชื่อว่าระบบความหมายเป็นหัวใจของภาษา ทฤษฎีว่าด้วยการสื่อสารที่เชื่อว่าภาษาเป็นวิธีการหนึ่งในหลายวิธีที่ใช้ถ่ายทอดความคิด และทฤษฎีว่าด้วยพัฒนาการทางภาษาของเด็กที่เชื่อว่าเด็กเรียนทั้งภาษาพูดและภาษาเขียนจากการลองผิดลองถูกในการปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและบุคคลรอบตัว ทฤษฎีดังกล่าวเป็นแนวทางในการกำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้

การออกแบบวิธีสอน เทคนิคการสอน เนื้อหาและกิจกรรมย่อย ๆ ในชุดการจัดประสบการณ์ การเขียนร่วมกันตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ สำหรับเด็กอนุบาล

การจัดประสบการณ์การเขียนร่วมกัน หมายถึง การจัดการเรียนการสอนเขียน สื่อความหมายตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ โดยครูสอนเด็กทั้งเป็นรายบุคคล กลุ่มย่อย และ/หรือกลุ่มใหญ่ การจัดการเรียนการสอนแบบนี้ประกอบด้วยกิจกรรมเขียนตามโอกาส และกิจกรรมเขียนเสรี ที่ได้ฝึกการถ่ายทอดความคิดไปพร้อมกับการฝึกกระบวนการเขียน โดยมุ่งให้เด็กรู้ความมุ่งหมายในการเขียนและใช้กระบวนการคิดตัดสินใจสื่อความหมายด้วย ภาษาเขียนตามความตั้งใจ ครูจะมีบทบาทในการเป็นแบบอย่างในการเขียน ในการปฏิสัมพันธ์ กับเด็กในเรื่องที่เด็กคิดและเขียน และช่วยเหลือสนับสนุนให้กำลังใจในการเขียน

กิจกรรมเขียนตามโอกาส หมายถึง กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการนำเหตุการณ์ในชีวิตประจำวันมาสื่อความหมายด้วยภาษาเขียน ในช่วงกิจกรรมสนทนาข่าวและเหตุการณ์ ซึ่ง ครูจะเลือกทำวันละไม่เกิน 1 กิจกรรม กับกลุ่มเด็กที่สนใจทำกิจกรรมเขียนร่วมกันประกอบด้วยกิจกรรมสำรวจเด็กมาโรงเรียน, กิจกรรมแบ่งหน้าที่รับผิดชอบ, กิจกรรมช่วยกันเตือน, กิจกรรมประกาศข่าว, กิจกรรมอวยพรวันเกิด, กิจกรรมเขียนบัตรขอบคุณ

กิจกรรมเขียนเสรี หมายถึง กิจกรรมที่เด็กสื่อความหมายอย่างอิสระ ในช่วงเวลาของกิจกรรมสร้างสรรค์และเล่นตามมุมที่ระบุในแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 3 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เปิดโอกาสให้เด็กเขียนเพื่อสื่อความหมายตามความสนใจและสมัครใจ กิจกรรมนี้เด็กเป็นผู้เลือกเนื้อหาในการทำกิจกรรม กิจกรรมเขียนเสรี แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะตามเนื้อหา คือ กิจกรรมเขียนเสรีที่ได้ริเริ่มเนื้อหาและกิจกรรมเขียนเสรีที่เด็กเลือกเนื้อหาสัมพันธ์กับหน่วยการเรียนรู้

การจัดประสบการณ์แบบปกติ หมายถึง การจัดการเรียนการสอนทางภาษาตาม การเขียนตามแนวการเตรียมความพร้อมของแผนการจัดประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 3 สังกัด สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน ในช่วงกิจกรรมสร้างสรรค์ที่ครูให้เด็กแต่ละคนฝึก การถ่ายทอดความคิดด้วยการอธิบายผลงานศิลปะของตนให้ครูเขียนบันทึกข้อความลงบน ผลงานนั้น

การพัฒนาชุดการจัดประสบการณ์ หมายถึง การสร้างชุดการจัดประสบการณ์การ เขียนร่วมกัน โดยผ่านการพิจารณาของผู้ทรงคุณวุฒิด้านการสอนภาษาแบบธรรมชาติ แล้วนำ

ไปทดลองใช้และปรับปรุงแก้ไข โดยใช้ข้อมูลจากการติดตามการเรียนรู้ของนักเรียนและข้อสังเกตของผู้วิจัยและครูประจำชั้น

ประสิทธิภาพของชุดการจัดประสบการณ์ หมายถึง คุณภาพของชุดที่ประเมินได้จากผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนในด้านการสร้างสัญลักษณ์ภาษาเขียน ทิศทางการเขียน วิธีถ่ายทอดความหมายของสัญลักษณ์ภาษาเขียน และความซับซ้อนของความหมายของนักเรียนที่ได้หลังจากได้รับประสบการณ์การเขียนร่วมกันที่สูงกว่าก่อนได้รับประสบการณ์การเขียนร่วมกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

ผลสัมฤทธิ์ทางการเขียน หมายถึง การถ่ายทอดความคิดเพื่อสื่อความหมายเป็นข้อความภาษาเขียน ซึ่งวัดได้จากคะแนนการสร้างสัญลักษณ์ภาษาเขียน ทิศทางการเขียน วิธีการถ่ายทอดความหมายของสัญลักษณ์ภาษาเขียน และความซับซ้อนของความหมาย

การสร้างสัญลักษณ์ภาษาเขียน หมายถึง การสร้างภาพและ/หรือข้อความด้วยการวาด การลอก การจามาเขียนไม่ถูกต้องสมบูรณ์ การจามาเขียนได้ถูกต้องสมบูรณ์ การคิดพยัญชนะขึ้นแทนเสียงของคำ ตลอดจนการคิดสะกดคำ

ทิศทางการเขียน หมายถึง การวาดภาพและ/หรือเขียนข้อความโดยจัดเรียงตำแหน่งสิ่งที่เขียนตามแนวนอนและแนวตั้งอย่างสะเปะสะปะ เขียนจากซ้ายไปขวาไม่สม่ำเสมอ เขียนจากซ้ายไปขวาสม่ำเสมอ ตลอดจนเขียนจากซ้ายไปขวาและบนลงล่างสม่ำเสมอ

วิธีถ่ายทอดความหมายของสัญลักษณ์ภาษาเขียน หมายถึง การแสดงความหมายของภาพและ/หรือข้อความที่ตนเขียนให้ผู้อื่นรับรู้ ด้วยการบอกเป็นคำพูดให้ครูเขียนให้ เขียนเองบางส่วน ตลอดจนเขียนเองทั้งหมด

ความซับซ้อนของความหมาย หมายถึง ความชัดเจนละเอียดละออและครอบคลุมความหมายที่ต้องการสื่อ โดยใช้หน่วยไวยากรณ์ที่เป็นตัวอักษร คำ ประโยคง่าย ๆ 1 ประโยค ตลอดจนประโยคตั้งแต่ 2 ประโยคขึ้นไป

เด็กอนุบาล หมายถึง นักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 3 ปีการศึกษา 2537 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน โรงเรียนเกษมพิทยาแผนกอนุบาล เขตพระโขนง กรุงเทพมหานคร ที่เป็นกลุ่มประชากรในการวิจัยนี้

วิธีดำเนินการวิจัย

1. สร้างชุดการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ร่วมกันตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติสำหรับเด็กอนุบาล
2. สร้างเครื่องมือ คือ แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้
3. นำชุดการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งประกอบด้วย กิจกรรมเขียนตามโอกาสและกิจกรรมเขียนเสรีและเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นทดลองใช้กับเด็กชั้นอนุบาลปีที่ 2 (สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ) ที่ไม่ใช่ตัวอย่างประชากรแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข
4. นำชุดการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งประกอบด้วย กิจกรรมเขียนตามโอกาสและกิจกรรมเขียนเสรีและเครื่องมือที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิทั้ง 6 คน พิจารณาตรวจสอบและให้ข้อคิดเห็น
5. นำผลการพิจารณาตรวจสอบและข้อคิดเห็นในข้อ 4 มาปรับปรุงชุดการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ร่วมกัน
6. ใช้แบบสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ เก็บข้อมูลด้านผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนของกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมก่อนการทดลอง จากการทำงานเขียนของเด็กแต่ละคนในช่วงกิจกรรมเสรี
7. ทดลองชุดการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ร่วมกันตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ
8. เก็บรวบรวมข้อมูลผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนในกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม หลังการทดลอง เช่นเดียวกับก่อนการทดลอง
9. สอบถามความคิดเห็นของครูประจำชั้น ผู้สังเกตการสอน
10. นำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์ ดังนี้
 - 10.1 เปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ก่อนและหลังทดลอง โดยหาค่า The Wilcoxon Matched Pairs Signed-Ranks Test
 - 10.2 เปรียบเทียบคะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเขียนของนักเรียนกลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุมด้วยค่า The Mann-Whitney U Test

11. นำผลการประเมินจากข้อ 6-10 มาพัฒนาชุดการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ร่วมกันตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติเป็นฉบับสมบูรณ์

12. นำผลการวิเคราะห์ที่มาปรับปรุงชุดการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ร่วมกันตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติให้สมบูรณ์และมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ได้ข้อมูลซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการเข้าพัฒนาการเรียนของเด็กวัยอนุบาล
2. ได้แนวทางสำหรับครูในการสอนเขียนตามแนวการสอนภาษาแบบธรรมชาติ สำหรับระดับก่อนประถมศึกษาชั้นอื่น ๆ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย